

Vin Jørgen Schibye: "Sundheden om den 9. April 1940" "En
 Beretning om Beretningen fra de skov, Fængsel af Skovjægermesters
 Jørgen Schibye" 228 ritterside sider, 2 Kgl. s. forf.: "Forlovsage og
 den parlamentariske Demolition" (trykt 1953) ble "Sundheden - -" fremlagt i
 Begynder, og i september 1946 uddelt til prisen. Det Kgl. Bill. s. 4.
 "Kbh. er imidlertid i blåt, - med årstallet "1947" præsenteret i ryggen.
 En forordet til, kom på svensk - trykt i. f. "Danmark og
 posturerna"; - Kopier bet. Kgl. Bill. 5.2.85 - kendt 6.2.85. Nr. 29. -

Kgl. Bill. s. 4.
 38, - 180, - 40

Væder 402, 2 del
 N. 60, 164.
 Fund 7.2.85
 01.05.

118659

Min Virksomhed i Rusland og Norge.

Efter nogle Aars Tjeneste i Justitsministeriet tog jeg til Rusland, hvor jeg i Aaret 1916 var med til at starte et Skovselskab med Sæde i Petrograd. Halvdelen af Kapitalen og en Del af Bestyrelsen var norsk. Jeg kom her i Forbindelse med Nordmanden, Kaptajn Frederik Prytz, der var Leder af et lignende Selskab i Arkangelsk. Efter den russiske Revolution blev begge Selskabers Ejendomme inddraget. Jeg fik saa i Opdrag paa Landmandsbankens Vegne at arbejde for et Erstatningsopgør med Rusland eventuelt i den Form, at vi fik en Concession i Vederlag. Danmark indgik imidlertid ikke paa nogen Concessionsaftaler med Rusland. Vinteren 1922 tilbragte jeg i Moskva, for sammen med Prytz at deltage i Forhandlinger om et norsk-russisk Opgør. Derved lærte jeg en Del af de ledende Sovjetfolk at kende. Det endte med, at der blev afsluttet en Concessionsaftale med Rusland, som jeg med norsk Fuldmagt senere undertegnede i Berlin sammen med Prytz og Udenrigskommissær Krassin. "Onega Concessionen" var den trediestørste Concession, Rusland paa det Tidspunkt afsluttede med Udlandet. Efter nogle Aar viste det sig ugørligt indenfor Sovjetunionens Grænser at drive en stor Industrivirksomhed efter kapitalistiske Metoder. Concessionen maatte opgives, men den investerede Kapital blev punktlig tilbagebetalt.

Senere deltog jeg sammen med Prytz i forskellige Konferencer om det russiske Gældsspørgsmaal, bl.a. i Genuakonferencen, hvor den saakaldte "Rapallooverenskomst" imellem Rusland og Tyskland blev afsluttet. Jeg havde paa dette Tidspunkt en Bolig i Paris. Den franske Indenrigsminister, de Monzie, bad mig engang skaffe et Forslag til en delvis Regulering af de franske Tilgodehavender i Rusland i Form af en Træeksport-Concession i Hvidehavsområdet, Prytz udarbejdede et Forslag til en saadan Concession, som blev sendt til den franske Regering. Jeg fik en høflig Tak, men Sagen kom aldrig videre.

Wedell Jarlsberg og Grønland.

Jeg bevarede Forbindelsen med mine indflydelsesrige norske Venner gennem Aarene og kom ofte til Norge. Under Grønlandskonflikten bad Baron Wedell Jarlsberg mig ordne en Forhandling mellem ham og Stauning. Norge vilde have tre Frihavne og ellers opgive Kravet paa Grønland. Den norske Udenrigsminister havde bemyndiget Wedell Jarlsberg til at forlige Grønlandssagen paa dette Grundlag. Samtalen med Stauning fandt Sted, og man blev enig, men Stortingsudvalget vilde senere ikke vedstaa det norske Tilbud.

Efter Mødet hos Stauning, hvor jeg ikke var tilstede, ventede jeg Wedell Jarlsberg paa Hotel d'Angleterre for at høre Resultatet. "Kongemageren", Manden, der skaffede Norge Spitsbergen og kendte Europas førende Personligheder, sagde efter Samtalen om Stauning: "Det er virkelig en Statsmand". Wedell fulgte med levende Interesse Forholdene ogsaa i Danmark. Da jeg havde faaet gennemført en Lov af Betydning for mine Standsfæller, sendte han mig som Anerkendelse et Originalportræt af Ludvig den Fjortende.

Danmark i Tusind Aar.

De russiske Problemer optog 8 Aar af mit Liv, og jeg fik i denne Tid en levende Interesse for Spørgsmaalet: Rusland og Europa. Jeg beder Læseren om kort at maatte fortælle mine Tanker herom ikke mindst nu, da vi er kommet Rusland nærmere end nogensinde før i vor Historie.

Nordens Problem har i mere end 1000 Aar tillige været et russisk Problem. Nordisk Livsvilje maatte bestaa sin Prøve overfor Asien, og i Rusland, som er et nordisk Land, skete en Optagelsesproces fra begge Sider - fra Europa og fra Asien. Russisk Tænkning og russisk Kunst har sat dybe Spor i europæisk Aandsliv.

Forstaaelse med Rusland er en Nødvendighed for Tryghed i Europa. Tyskland havde med sit betydelige slaviske Indslag en historisk Mission i at finde Forme for Samarbejdet. Hitler nævner i

"Mein Kampf" som en af Tysklands tre Muligheder Expansion imod Øst. Peter den Store og Katarina - de store Reformatorer i Rusland - var præget af tysk Kultur. Ligesom Europa ikke kan undvære Rusland, saaledes kan Rusland ikke frøgaa sin historiske Arv.

Paa en tragisk Maade har Historien gentaget sig. Nu, hvor en Trediedel af Tyskland er besat af Rusland, bringer tysk Videnskab og tysk Teknik paany Blodfornyelse til det udmattede Rusland.

Det var en Ulykke for den fremtidige Ligevægt i Europa, at Hitler ikke ligesom Bismarck kunde undgaa Bruddet med Rusland. Men Betingelserne var haarde, v.Ribbentrop fortalte Quisling, at Molotov under sit Besøg i Berlin i 1941 bl.a. forlangte Støttepunkter ved Bælterne og paa Jyllands Østkyst. Men Hitler vilde ikke sælge sine smaa Venner. Efter den nye Magtkonstellation har Danmark ikke længere nogen militær Stødpude - ikke noget Værn imod de russiske Raketvaaben. Spørgsmaalet er, om den nordiske Civilisation vil bestaa sin Prøve, om den - som snart i et Aartusind - kan hævde vor Egenart, eller om vi skal være -"et Forbjerg paa Asien".

over, at Udenrigsmin. Munch i forskellige Sager var bedre og tidlige-
re underrettet end han selv". Parl.Komm.II Pag.34.

Det ligger klart, at der, uanset den førte Politiks eventuelle Rigtighed, er begaaet et skændigt Bedrageri overfor det danske Folk, der har givet sig sit mest kyniske Udtryk i Udrensningen. Denne kan ikke opretholdes, naar det nu viser sig, at Danmark, der efter Kapitulationen er blevet "allieret" Nation, har været det - men blot med Tyskland baade før og efter Besættelsen!

Mødet med Tyskerne i Marts 1940.

Der foreligger som nævnt en Række af hinanden uafhængige Vidnesbyrd om en dansk-tysk Orientering før den 9.April. At der har foreligget saadanne Forhandlinger, bekræftes bl.a. af den bekendte Standartenführer Dr. Jacobsen, der indenfor SS havde med de nordiske Landes Forhold at gøre.

Afdøde Bent Holstein har baade til Hartel og fhv. Stadsarkivar Flemming Dahl udtalt, at det fra tyske Forbindelser var ham bekendt, at der eksisterede en Forhaandsaftale om, at Danmark ikke gjorde Modstand,

Dr. Riedweg, der ligeledes var Ekspert i Spørgsmaal om skandinaviske Anliggender, har i 1943 udtalt til Lensgreve Schimmelmann, at d. 9.April var "et forud aftalt Spil",

Elo Simonsens Beretning. I en Beretning fra den danske SS-Mand Elo Simonsen hedder det:

"Før jeg tiltraadte min Tjeneste i København, gjorde jeg i ca. 3 Maaneder i 1943 Tjeneste ved SS Hauptamt i Berlin.

Her lærte jeg Hauptsturmführer Fritz Bengelsdorf at kende, I Samtalernes Løb fortalte jeg ham, at jeg var fra Danmark og naturligvis kom ogsaa Danmarks Besættelse og dermed ogsaa det der-værende Ministeriums Holdning overfor denne paa Tale. Da det der-værende Ministeriums Holdning spiller en afgørende Rolle i Bedømmelsen af Forholdene, vil jeg give en Beretning over de Samtaler,

Frits Clausen.

Jeg tror, at Frits Clausen er en dansk Mand.
(Af Kai Munks Olleruptale).

For at pointere, at jeg ikke ved mit Arbejde for denne Sammen- slutning tilstræbte noget politisk Lederskab, indmeldte jeg mig kort efter som menigt Medlem i D.N.S.A.P. uden nogen Indflydelse paa Parti- ets Ledelse. Jeg var i denne Periode ofte sammen med Frits Clausen, hvem jeg tidligere kun kendte flygtigt. Han havde dengang en betydelig Position overfor Tyskerne. Saavidt jeg ved, eksisterede der en "Fører- befaling" gaaende ud paa, at der i de besatte Lande skulde tages et vist Hensyn til det mest betydende nationalsocialistiske Parti, v. Ren- the-Fink havde sikkert Instruksion herom. I hvert Fald tog han altid meget Hensyn til Clausen. En af de "konkurrerende Grupper", der havde henvendt sig til Tyskerne om Tilslutning til Regeringsdannelse, er blevet mødt med en Afvisning og en Henvisning til, at man ikke vilde gaa udenom D.N.S.A.P. - Arne Sørensens Orientering hos Dr. Waesche i 1942 om tysk Anerkendelse af "Dansk Samling" i Stedet for D.N.S.A.P. blev ligeledes mødt med Afvisning. Det er mig bekendt, at Tyskerne raadførte sig med flere danske Personligheder i sidstnævnte Anledning.

Clausens Parti bestod for en stor Del af virkelige Idealister, der vilde ofre alt, for at der blev gennemført en bedre Ordning af de sociale Problemer. I Partiet var der selvfølgelig ogsaa en Del Stræbe- re og Medløbere og en Gruppe af Desperados, der for enhver Pris vilde have, at der skulde ske noget, Disses Udtalelser paa Møder og i Pres- sen skadede Partiet udadtil,

I sin Olleruptale i Juni 1940 siger Kai Munk: "Jeg tror, at Frits Clausen er en dansk Mand". Jeg er af samme Opfattelse, Den ofte gen- tagne Historie, at Frits Clausen ønskede at komme til Magten ved tysk Hjælp, har jeg al Grund til at betvivle som rigtig. I August Maaned 1940 lod et uansvarligt Medlem af det tyske Parti sige til Clausen, at nu var det Tid til en nationalsocialistisk Magtovertagelse ved Kup.

Kun Politiet - ikke Militæret - havde Patroner, Clausen svarede:

"Jeg ønsker ikke at have Magten paa anden Maade end ved Stemmesedlen, Hvis Tyskerne overtager Magten i Danmark, opløser jeg Partiet"; han tilføjede i Spøg: "Saa kan Hitler se, hvordan han klarer sig",

I et Brev til Hartel af 5. November 1942, der findes i Sagen, skriver jeg: Der var Amtsbestyrelsesmøde igaar i Svendborg med Dagsorden - Beretning fra Hovedbestyrelsen -. Næstformanden meddelte, at C.O. Jørgensen havde sagt, at Clausen var blevet opfordret til at søge at danne Regering eller maaske anvise en Regering, Han havde svaret, at det sidste vilde han godt, men ikke uden Henvendelsen kom fra Kongen, og hvis det blev et Protektorat, vilde han opløse Partiet.

Der foreligger ogsaa et Vidnesbyrd om Clausens Stilling i Marts 1943, Brev Nr. 719: "I Dag var jeg hos Clausen, Stillingen til Tyskerne er stadig skarp, fordi man vil germanisere. - Jeg saa et pragtfuldt Brev til Himmler om, at Clausen vilde sætte Partiet ind paa, at dette ikke skete".

De mange Diktatorer. Alle, der vilde være Ministre eller Diktatorer i den Periode, foregav, at det var for at forskaane Danmark for den Ulykke, at Frits Clausen blev Statsminister, Erik Scavenius skrev engang; Min Opgave var at hindre, at F.C. blev Statsminister. Da Danmarkskredsen opsøgte Himmler, paastod man ogsaa, at her kom de rette Mænd, der vilde paatage sig den Opgave at redde Danmark for en Regering af Clausens Folk. Da Arne Sørensen i 1941 foreslog Dr. Waesche, at "Dansk Samling" skulde være det af Tyskland anerkendte Parti, var det med den Motivering, at han bedre end Clausen kunde skabe Tilslutning i Befolkningen.

Nu er det som nævnt oplyst, at Stauning allerede fra 1935 var i Kontakt med Bureau Ribbentrop gennem Sturmabführer, Dr. Jacobsen, og at Stauning og Laurits Hansen efter Besættelsen forhandlede om, at Socialisterne skulde være eneste Parti, hvis Tyskerne vandt Kriegen. Der skulde gives dem Garanti for, at det ikke blev Frits Clausen, Der er flere gode Vidner om denne Sag. Af alle disse Storheder

Telegramkrisen - September 1942.

Angaaende Krisen i September 1942, da Tyskland hjemkaldte sin Gesandt, er der talt og skrevet meget. Jeg konstaterede med Interesse, at de fleste af mine Landsmænd endnu paa dette Tidspunkt vilde have regnet det for en Ulykke, om det var kommet til et Brud med Tyskland; selv Frihedsmanden Erling Foss bekæmpede paa det Tidspunkt Sabotagen.

Efter 5 Døgn's Krise havde Kronprinsen d. 7. November 1942 en Samtale med Statsministeren og Gruppeformændene, Paa Kongens Vegne henstillede Kronprinsen indtrængende, at man tiltraadte Dannelsen af et Ministerium Soavenius og henledte Opmærksomheden paa, hvad der stod paa Spil, hvis det ikke lykkedes at etablere en Regering, som Tyskerne kunde godkende inden den næste Mandag, der var stillet som sidste Frist. Det er fastslaaet, at det var Kongens Henstilling, der afgjorde Sagen, og Scavenius fik Lov til at skaffe os et Pusterum paa endnu 10 Maaneder.

Paa et Tidspunkt, hvor Krisen var paa Højdepunktet, inviterede jeg Kanstein til Frokost paa Skydebanen, Han var Dagen før kommet hjem fra Berlin, hvor han havde deltaget i de Forhandlinger, Scavenius førte om Danmarks fremtidige Stilling. Vor Selvstændighed var paa et hængende Haar gaaet tabt, men saa var det dog gaaet i Orden. Kanstein fortalte, at der var valgt en ny Befuldmægtiget for Danmark, men var ikke bemyndiget til at sige hans Navn. Det var Best.

Quisling støtter os hos Hitler.

Af fhv. Ministerpræsident Quislings Vidneudsagn til det danske Politi, d. 10/9 1945, bekræftes det, at de skæbnesvangre Begivenheder i Septemberdagene 1942 hidrørte fra, at Hitler følte sig personlig fornærmet. Det fremgaar af to Steder i Vidneforklaringen, at Quisling, der som nævnt var Raadgiver i Spørgsmaal om Danmark og Finland, overfor Hitler forsøgte at forklare Sagen saaledes, at de paagældende Udtryk i Telegrammet sikkert ikke var ment som en Fornærmelse, saa-

ledes som de maaske efter tysk Sprogbrug kunde opfattes, den ene af disse Udtalelser citeres:

"Quisling: Nei, på ingen måte, det var bare spørsmål om å løse Floken. Jeg nevnte disse telegrammer for Hitler som i virkeligheden berodde på en misforståelse og var en ting, som kunne klares opp. Jeg sa til Hitler, at det berodde sikkert på en misforståelse for dere tyskere legger noe annet i det. Det er mulig at disse kan utmerket tysk, men det er også mulig at de ikke kan det. Jeg nevnte at slike ting kan oppklares. Der skal ikke meget til for å bevirke denne omskyvning, bare et litet telegram var nok."

Den Tanke, jeg er gaaet ud fra, at man maatte naa frem til Hitler for at kunne øve en heldig Indflydelse paa Tyskernes Stilling over for os, synes ved denne Lejlighed at blive bekræftet. Selvom de tyske Embedsmænd nok saa meget løb Storm mod vor Selvstændighed, maatte der være en Mulighed for at holde Hitler paa hans Ord til Kongen, og det var det, jeg forsøgte paa gennem Forbindelsen med Heydrich. Det var først, da Hitler blev personlig fornærmet, at Tyskerne skred til Handling.

Det bekræftes stadig, at de danske Politikere havde for smaa Forbindelser og ikke var tilstrækkeligt orienteret om, hvad der foregik i Berlin. Efter at Scavenius var blevet Statsminister, gik der en længere Tid, inden den diplomatiske Forbindelse mellem Danmark og Tyskland blev genoprettet, og inden Dr. Best aflagde Besøg hos Kongen. I denne Periode henvendte Scavenius sig en Dag til Hartel og søgte Orientering fra Hartels Forbindelser. Med den nuværende "Udrensning" som Baggrund er det ejendommeligt, at Landets Statsminister i 1942 drøftede disse Spørgsmaal med Hartel. Hartel forelagde mig Sagen, som jeg ikke vilde tage mig af. Heydrich var død, og jeg var uden Forbindelse med mine Bekendte i Berlin.

- 107 -

Der kan sikkert ikke paavises noget Tilfælde, hvor Brdr. Thomsen,
Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014
Foged, Knuth eller Juncker har udvist en lignende Adfærd over for
Tyskerne.

Politiet har omhyggeligt holdt alle de ovennævnte Socialdemokra-
ter uden for Centralkartoteket, skønt de staar opført i Best's Dag-
bog.

Danmarkskredsen, L.S. beskyldes for at have søgt tysk Hjælp til
Regeringsdannelse, hvilket de aldrig har gjort. Derimod har Danmarks-
kredsen med sin Tilslutning af kendte og ansete Mænd i Anledning af
Gruppens Regeringsdannelse sendt Einar Vaaben til Forhandling med
Himmler.

Politiets Angiverier. Mange Danske er blevet straffet for paa
forskellige Maader at have givet Tyskerne Meddelelser om danske Per-
soner eller Forhold. Som Baggrund herfor fortjener det at fremhæves:

At der mellem det danske og det tyske Politi bestod et intimt
Samarbejde, - at det danske Politi baade stillede hele sit Oplys-
ningsmateriale angaaende Kommunisterne til det tyske Politis Raadig-
hed, - at det danske Politi var Tyskerne behjælpelig med at samle
det Materiale, der førte til Paagribelsen og Fængslingen af Folke-
tingsmand Axel Larsen, og at man bl.a. i 14 Dage skyggede Axel Larsen
sammen med 2 tyske Kriminalbetjente.

Politiet angiver Jøderne. - At det tyske Politi fra det danske
Politi havde faaet et fuldstændigt Kartotek over samtlige i Danmark
bosatte Jøder, indeholdende foruden Navn og Adresse en nøje Angivelse
af, hvornaar deres Indrejse til Danmark havde fundet Sted, hvorfra
de kom, om de var 1/1 eller 1/2 Jøder og deres Formueforhold ved Ind-
rejsen. Efter dette Materiale blev Jødeaktionen i 1943 organiseret
og gennemført.

Først nu 20 Maaneder efter Kapitulationen kommer dens forarge-
lige Forhold til Undersøgelse, men i Skjul af den parlamentariske
Kommission,

N o r g e.

Ungdom giv Nordstjernen Lov til at tindre,
sig det med Daad, som de største har drømt,
Valdemar Rørdam.

De triste Aar havde taget paa mine Kræfter, og jeg forsøgte at faa et Rekreationsophold i Schweiz eller Norge. Det lykkedes at faa en Rejsetilladelse til Norge, hvor min Ven Kaptajn Prytz var blevet Finansminister. Jeg bestilte Plads paa Højfjeldshotellet Bygdin, men det trak saa længe ud med at faa Pas, at jeg ikke kom længere end til Oslo.

Prytz var fra Ungdommen en nær Ven af Quisling. I 1928 havde de i Forening udarbejdet et Skrift "Forsøg paa en Nordisk Folkerejsning", et Skrift, der før Hitler opstiller en original nordisk Ideologi. Om-trent samtidig traf jeg dem begge i Oslo ved en Frokost. Jeg erin-drer, at Samtalen ved den Lejlighed drejede sig om Bjørnsons Idéer om en nordisk Samling. Baade Prytz og Quisling mente dengang, at det kun kunde ske, hvis England gik med.

Grundet paa disse Bekendtskaber var det naturligt, at jeg i Oslo maatte komme sammen med Personer, der stod Regeringen nær. Prytz, Quisling og jeg havde hver for sig gjort et Pionerarbejde i Rusland. Iøvrigt saa jeg i Quisling et Samlingsmærke for den nordiske Tanke, Sandheden om den norske Sag er, at jeg under mit Besøg i Oslo bad Quisling om at oplyse Hitler om de Ugerninger, Tyskerne øvede i Danmark og bede ham udrense det System, der var repræsenteret ved Best og Pancke. Hvad der skulde ske i Danmark, hvis det lykkedes at blive af med Tyskerne, blev aldrig drøftet. Min Fremstilling er klart og tydeligt bekræftet af Quisling. Andet har jeg ikke foretaget udover at skaffe Nordmændene et Parti dansk Sukker. Paa Grundlag af min Brevveksling med Reitzel-Nielsen blev jeg i Juli Maaned 1945 af Politiet beskyldt for at have forsøgt paa sammen med Best og Quisling at ville danne en Regering "under tysk Pres".

Den Fremstilling, Politiet har givet af denne Sag, er ren Historieforvanskning. Jeg har uden Undtagelse saavel overfor danske som norske Venner hævdet, at enhver Regeringsdannelse var udelukket paa daværende Tidspunkt, og skal derfor ikke her yderligere imødegaa disse Beskyldninger, men berette om, hvad der virkelig er passeret.

Finn Støren.

Forholdene var i 1944 betydelig roligere i Oslo end i København, hvor adskillige Mord hørte til Dagens Orden. Efter de lange Krigsaars indelukkede Tilværelse kunde jeg fra Oslo, der politisk havde faaet en Udvikling vidt forskellig fra København, betragte Begivenhederne fra en ny Synsvinkel. De 4 Uger, jeg tilbragte deroppe, hører til de interessanteste i mit Liv.

I København havde jeg i Marts Maaned truffet Konsul Støren, med hvem jeg senere i Oslo havde flere Samtaler. Støren var betroet de udenrigske Anliggender paa de Omraader, hvor Norge havde nogen Selvstændighed. Jeg beundrede Støren for hans Intelligens og Evne til at overskue de politiske Forhold, selv om vor Opfattelse var ret afvigende i Bedømmelsen af den danske Situation.

Støren havde en stor Medarbejderstab og raadede over et fortrinligt Efterretningsvæsen, og jeg fik paa adskillige Omraader et nyt Perspektiv for Bedømmelse af de nordiske og de internationale Forhold. Støren havde detaillerede Oplysninger ogsaa om Forholdene i Danmark derunder Karakteren af de politiske Kriser, vi havde haft. Han sendte Promemorier til Berlin med korte Mellemlum, hvor han klagede over Tyskernes Forhold i de forskellige besatte Lande, selvfølgelig først og fremmest Norge. Han arbejdede under de allerstørste Vanskeligheder med Tyskerne og gjorde deres Optreden i forskellige besatte Lande til Genstand for en stærk og vedholdende Kritik, saaledes at han flere Gange var personlig truet fra tysk Side.

Plan om norsk Fredsslutning med Tyskland. Den norske Regerings Forhold til Reichskommissariatet var paa det Tidspunkt saa daarligt

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

som muligt. Situationen var uholdbar, og man forsøgte fra norsk Side at faa sluttet en officiel Fred mellem Norge og Tyskland, saaledes at Reichskommissariatet blev ophævet, og Terboven eller en anden blev tysk Gesandt i Norge. Støren var Sjælen i disse Planer.

Den tyske Civilforvaltning og Politimyndighed skulde ophøre, General Falkenhort's Tropper skulde derimod forblive, indtil Krigen var forbi - altsaa lignende Forhold som dem vi havde i Danmark straks efter den 9. April 1940.

Naar Norge var genoprettet som suveræn Stat, skulde Støren være Udenrigsminister. Han var stærkt interesseret i at faa Forholdet til Sverige i Orden og et Gesandtskab oprettet i Stockholm, ligeledes i at faa genoprettet den diplomatiske Forbindelse med Danmark, men hertil krævedes, at vi havde en Regering, hos hvem den norske Gesandt kunde akkrediteres. Dette mente Støren vilde være til stor Gavn for de to Lande paa et Tidspunkt, hvor enhver Forbindelse var afbrudt af Tyskerne, økonomisk, kulturelt og politisk. Ved flere Ophold i København, før jeg lærte ham at kende, havde Støren personlig orienteret sig om de politiske Forhold og stiftet mange Bekendtskaber. Efter en politisk Beretning, der findes i Sagen - Nr. 1584 - havde Støren bl.a. truffet Departementscheferne for Udenrigsministeriet, Finansministeriet og Justitsministeriet, Grev Bent Holstein samt Kongens Privatsekretar.

Støren arbejder for dansk Regering, Støren kom ofte ind paa sine Idéer om Danmark bl.a. under en Visit, jeg i Begyndelsen af Maj Maaned aflagde hos Quisling. Støren hævdede her, at det var meget urigtigt, at der ikke var en Regering i Danmark,

Jeg sagde ved denne Lejlighed, og naar Sagen ellers kom paa Tale, at en dansk Regering ikke kunde komme i Stand med Kongens og Rigsdagens Ønske, og ingen ansvarlige Personer vilde medvirke til Regeringsdannelse under de Omstændigheder, i hvert Fald ikke nogen af mine Bekendte. Forholdet til Tyskland var blevet grundigt ødelagt under det Styre, som var repræsenteret af Dr. Best - at Tyskerne havde oprettet

væbnede danske Korps, der kæmpede mod deres Landsmænd. Jeg erindrer i denne Forbindelse at have nævnt mine Skuffelser i 1940, da jeg troede paa Forstaaelsespolitik med Tyskland, og hvorfor jeg var gaaet ud af Politik. Skulde et Tillidsforhold til Tyskland kunne genoprettes, kunde det kun være, hvis der skete en fuldstændig Udrensning af den tyske Repræsentation i Danmark. Saa kunde der maaske opstaa en ny Situation og nye politiske Muligheder. Støren mente, at en dansk Regering godt kunde oprettes med Kongens og Rigsdagens Samtykke og støttede sin Opfattelse paa de Samtaler, han havde haft i København under Besøg der.

Støren og Quisling var ikke enige i Bedømmelsen af Forholdene i Danmark, Quisling troede ikke paa Muligheden af Regeringsdannelse i Danmark. I Vidneforklaringen siges:

"Politiadvokat Poulsen: Jeg har et Memorandum, og Støren siger, at det drejede sig om Muligheden af at danne en Regering i Danmark,

Quisling: Jeg havde sagt, at denne Mulighed ikke var til Stede."

Et Glas Champagne med General v.Schleich.

Samtidig med mit Ophold i Norgo boede paa Hotellet i Oslo en charmerende ung dansk Dame, der repræsenterede danske Forretningsinteresser, og som færdedes i den samme Selskabskreds som jeg. Gennem dette Bekendtskab kom jeg en Eftermiddag i Forbindelse med Flyvergeneralen Ritter v.Schleich, der paa dette Tidspunkt gjorde Tjeneste i Norge.

Mødet fandt Sted paa mit Værelse paa Grand Hotel. Det blev kun en kort Visit, idet de tilstedeværende var optaget paa anden Maade, men Talen faldt let over et Glas Champagne og gav mig Oplysninger om Forholdene i Danmark og Norge, set fra et tysk Synspunkt, der havde mere end almindelig Interesse,

v.Schleich havde været i Danmark i to Aar og var godt orientere

om Forholdene, han kom jævnlig sammen med Scavenius og andre Politikere. Han fortalte, at Hitler i en Samtale med Terboven for ikke længe siden havde bebrejdet ham Uroen i Norge og sagt, at der i Danmark i Modsætning til Norge var "ideale Forhold". v.Schleich fortalte dernæst, at Dr. Best gav Hitler "falsche Nachricht". Hitler var omgivet af en Kammerilla og vidste ikke, hvad der foregik. Dette fortalte jeg Quisling den sidste Gang, jeg talte med ham inden min Afrejse fra Oslo og spurgte ham, om han ikke ved Lejlighed kunde lægge et Ord ind hos Hitler og gøre ham forstaaeligt, hvor fordærveligt de tyske Repræsentanter havde optraadt i Danmark. Dette vilde han overveje.

Manden, der stormede Sorgenfri Slot. General v.Schleich fortalte ved samme Lejlighed, hvorledes han d. 29/8-43 havde faaet den sørgelige Opgave at skulle storme og besætte Kongens Residens - Sorgenfri Slot -, der blev forsvaret af 8 tapre Gardister. Generalen fik en Haandgranat i Brystet - men Tændingen svigtede.

Om Kongens enestaaende Koldblodighed og Lune beretter han: Efter at Hans Majestæt havde beordret, at Kampen skulde indstilles, blev jeg - Kl. var 5 om Morgenen - beordret til at møde i Audiens i et Gemak i Slottets underste Etage. Kongen bemærkede tørt: det er en underlig Maade, De kommer paa! og konstaterede derefter den Situation, der var indtraadt i Landet ved Tyskernes Overtagelse af Magten.

Kongen bemærkede dernæst: naar dette skulde ske, har jeg ikke noget imod, at det blev Dem, General v.Schleich, der kom til at udføre Deres Herres Ordre.- Samtidig fulgte Kongens Øje anerkendende Generalens lange Række af Ordner. Flyverhelten, den unge v.Schleich, havde ligesom Göring erhvervet pour le merite under Verdenskrigen.

Der blev indsat en tysk Vagt paa Sorgenfri Slot, og kort efter var det Kongens Fødselsdag. Efter udtrykkelige Ordre blev der serveret baade Chokolade og Kringle til de tyske Soldater. Denne venlige Højmodighed havde gjort et uudsletteligt Indtryk paa Tyskerne.

En Chance for Danmark.

Min Tanke var, at hvis Norge kunde opnaa en Fred med Tyskland og tilbagevinde en suveræn Stats Rettigheder, maatte det være muligt ogsaa i Danmark at faa en Ordning, saaledes at vi bortset fra den militære Besættelse blev af med Tyskerne.

Det var mit Haab ligesom i 1940, at Hitler vilde misbillige den Terror, Tyskerne havde indført i Danmark, hvis han fik sand Oplysning om Forholdene, og det vidste jeg nu fra v. Schleich, at han ikke fik. Jeg saa den Mulighed, at vi kunde komme ud af alle vore Vanskeligheder, hvis man kunde naa frem til Hitler. Ingen andre end Quisling vilde være i Stand til at formidle en saadan Henvendelse.

Hvis det var lykkedes mig at faa en Ordning for Danmark knyttet til den norske Fredsslutning, og vi var blevet af med det tyske Politi, vilde jeg i Dag have staaet fuldtud positivt i mine Landsmænds Øjne. Ingen herhjemme havde nogen Mulighed for at gennemføre en Standsning af Terroren, som baade Frihedsraadet og Regeringen ønskede. Denne Idé at søge Hitlers Bistand til at befri Danmark for den tyske Terror er den eneste politiske Handling, jeg har foretaget i den norske Periode.

Quisling griber ind under Telegramkrisen. Det bør her erindres i denne Forbindelse, at Hitler under Telegramkrisen raadførte sig med Quisling; denne gjorde da sit yderste for at afværge Faren for Danmark, idet han hævdede, at det Telegram, som Hitler tog sig saa nær, ikke var ment som en Hornærmelse. Under Afhøringen af det danske Politi siger Quisling herom:

"Quisling: De vet at naar det ble brudd med Danmark kom det faktisk av det telegrammet som Kongen sendte Hitler. Det har Hitler selv fortalt meg. Han snakket om disse Kongene som han foraktet. De var nasjonenes ulykke, sa han. Saa nevnte han det om telegrammet fra den danske konge. "Jeg sendte et høflig telegram", sa han og saa fikk jeg et tilbake, hvor det stod "ich danke". Det var faktisk aarsaken til bruddet med Danmark. Jeg sa, at der kan det hende at De tar noe fejl. Jeg kan ikke alle nyansene i tysk, men jeg har den oppfatning at ich danke

betyr noe annet enn jeg takker paa de skandinaviske sprog for paa norsk og dansk er det en helt høflig form, mens det paa tysk ligger noe negativt i det. Hvis en byr en tysker en kopp kaffe sier han nei takk."

Jeg drøftede aldrig med Quisling eller andre, hvad der skulde ske i Danmark, hvis det virkelig lykkedes at blive af med Tyskerne. Quisling siger herom, at jeg hævdede, at det selvfølgelig maatte bero paa Kongen.

En Europa-Pagt.

Jeg fulgte nu med levende Interesse Udviklingen af de norske Fredsforhandlinger. I Juli 1944 havde jeg et Feriebesøg af Støren i mit Hjem. Han viste mig ved den Lejlighed Udkast til Fredstraktaten mellem Norge og Tyskland. Den bestod af tre Dokumenter; det ene var et Forord, som redegjorde for det norsk-tyske Forhold. Det andet Dokument var selve Fredstraktaten, der var paa ganske faa Artikler. Det tredie Dokument var Vedtægterne for en Europa-Pagt, der var accepteret af Tyskerne. De europæiske Stater skulde efter den endelige Fredsslutning danne et Slags Forbund, der nogenlunde svarer til De forenede Nationer, men kun omfattede Europa.

Naar Fredsslutningen mellem Tyskland og Norge kom i Orden, skulde der afholdes en Folkeafstemning i Norge, saa vilde Quisling træde tilbage med den Motivering, at nu var hans Mission endt, nu havde han opnaaet en Fredsslutning med Tyskland uden territoriale Afstaaelser, og Nordmændene skulde saa tage Stilling til det fremtids Styre i Norge.

Støren rejste kort efter til Berlin for at træffe Forberedelser til Fredsforhandlingerne med Hitler. I Førerhovedkvarteret blev der afholdt to Møder om den norske Sag. Det første var i September Maa-ned kort efter Attentatet; da var Hitler syg, og Sagen kom ikke videre. Ved det andet Møde i Januar 1945 blev det norske Forslag om Fredsoverenskomsten afslaaet.

Fra Nordmændene fik jeg ingen anden Oplysning, end at Resultatet havde været helt negativt, og jeg vilde ikke spørge nærmere. Nogle

Enkeltgheder om Mødet gav derimod den altid vel underrettede Gustav Meissner, som jeg traf under mit Besøg i Norge i 1945. Meissner fortalte, at der ialt havde været 3 Samtaler mellem Quisling og Hitler. Det var i de hektiske Dage under Sammenbruddet paa Østfronten. Hitler havde været stemt for "Fredsoverenskomsten", men v. Ribbentrop havde erklæret, at Tidspunktet var for sent og faaet Forhandlingerne afbrudt. Dermed bortfaldt ogsaa Mulighederne for Danmark.

Tilbageblik.

Først efter de Oplysninger, der nu er fremkommet fra Norge ved Afhøringen af de norske Ministre d. 10/9 1945 om deres Forbindelse med Danmark, er jeg i Stand til at forklare de forskellige politiske Hensyn, der gjorde sig gældende. Quisling arbejdede for en Samling af de nordiske Riger, for at bevare deres Suverænitet og holde Tyskland Stangen, hvis Tyskland vandt Krigen. Støren har - selvfølgelig i Forstaaelse med Quisling - arbejdet for en Fred imellem Norge og Tyskland, saaledes at Rigskommissariatet blev ophævet, og at Norge fik sin egen Civilforvaltning og egen Udenrigsrepræsentation. Samtidig har Støren paa egen Haand og uden Støtte af Quisling og imod mit Raad arbejdet paa, at der skete en Regeringsdannelse i Danmark.

For at forstaa min Brevveksling med Støren maa man efter det foranstaaende være klar over, at jeg ikke delte hans Anskuelse om Forholdene i Danmark, men tværtimod paaviste, at en Regeringsdannelse ikke kunde ske under de foreliggende Forhold herhjemme. Man maa ikke undre sig over, at jeg alligevel søgte at opretholde Forstaaelsen med Støren og Quisling, idet jeg mente, at mine dengang indflydelsesrige norske Venner i en given Situation vilde gøre en Indsats for Danmark, hvad de sikkert gerne vilde, hvis det blev muligt.

Quislings egen Forklaring.

"Herr Poulsen: Har Sehested bedt Dem om at støtte ham og andre for at faa dannet en ny regjering i Danmark?"

Quisling: Nej.

Herr Poulsen: Ikke paa annen maate enn De har sagt?
Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Quisling: Nej, at jeg skulde tale med Hitler og gjøre oppmerksom paa de uheldige forhold i Danmark. Og Sehested sa at han ikke ville tale med dr. Best, Han var meget stiv paa det punkt. Jeg forstod ikke rigtig dette, men det var det standpunkt han inntok og han sa ganske bestemt: "Jeg vil ikke tale med tyskerne og ikke ha noe med dem at gjøre". Men han vilde gjerne komme til en ordning, sa han, for dette gaar den gale veien. "Hvis det skal fortsette paa den maaten, risikerer vi at de sluker Danmark", og det var jeg enig i, fordi jeg hadde hørt det fra tysk hold. Det har aldrig vært min tanke at gripe inn i forholdene i Danmark paa noen maate,

Herr Poulsen: Men det behøvede De jo ikke, De kunne eventuelt støtte.

Quisling: Jeg skulle tale med Hitler direkte om forholdene i Danmark og gjøre oppmerksom paa hvorledes det var - og ogsaa om forholdene i Norden, og det forberedte jeg meg paa at gjøre .."

Finansminister Prytz.

Under mit Ophold i Oslo 1944 var jeg mest sammen med min mangeaarige Ven Kaptajn Frederik Prytz, Under flere Samtaler kom vi ligesom før Krigen ind paa Tanken om nordisk Samling.

Det var i Norge som i Danmark blevet klart, at en europæisk Ordning ikke kunde baseres paa Tyskland, hvem der saa vandt Krigen. Prytz sagde altid, at man skulde koncentrere sig om Opgaver, som har Gyldighed uden Hensyn til Krigens Udfald eller Varigheden af Quislings Regering. Han gennemførte selv som Finansminister Loven om "Samskatten", hvorved alle norske Skatter paa een nær blev slaaet sammen. Denne Lov var dengang omtalt i Berl.Tidende og vil sikkert blive studeret i Danmark. Under Grønlandssagen var Prytz en af de faa Nordmænd, der ikke lod sig paavirke i sit Venskab til Danmark.

Prytz var en fremragende Finansmand og et ædelt Menneske. Ved

sin Død i Efteraaret 1944 efterlod han et finanspolitisk Skrift, der siges at indeholde Idéer af blivende Betydning.

Norge Fremtidslandet. De fleste Danske drømmer om en nordisk Forening, og under mine Ophold i Norge formede mine Tanker sig derhen, at Tanken om en nordisk Samling ofte er blevet vanskeliggjort derved, at man ansaa Sveriges Hegemoni som en Selvfølge. Efter min Mening var der paa mange Maader en sund Logik i det dansk-norske Forbund fra gamle Dage. Efter Tysklands Sammenbrud bliver de store angelsaksiske Lande dem, vi maa falde tilbage paa og støtte os til. Og efter min Mening har Norge de fleste Forudsætninger for at blive det førende Land; jeg regner med, at Norge staar foran en Storhedstid. I den norske Folkekarakter synes der at være ubrugte Kraftreserver. Efter "Norgesvældet" i Vikingetiden i den tidlige Middelalder kom den lange Stilstandsperiode under Forbindelse med Danmark. Derefter fik Norge en kulturel og økonomisk Ekspansion. Norge, der ligger frit imod Verdenshavet, er langt mindre truet end Sverige og Danmark, og i en fælles nordisk Stat kunde man bedst tænke sig Trondheim som Hovedstad.

Jeg nærede et brændende Ønske om, at det Skæbnefællesskab, der under Besættelsen paany forbandt os, idet begge Lande var besat af Tyskland, paa en eller anden Maade kunde fortsættes ud over Fredsslutningen og blive Indgangen til en nordisk Union. I Vinteren 1944-45 nedskrev jeg en "Politisk Fantasi" med disse Tanker som Grundlag. Jeg viste det til Støren under et Besøg af ham i København, men han afviste det venligt som uaktuel Politik.

"Sehesteds Plads".

Danmark havde paa dette Tidspunkt ingen Regering og Norge ingen Representation i Danmark. Derfor blev jeg den tilfældige Mellemand ved Ordningen af en Hjælp til Norge, som alle mine Landsmænd sikkert vil godkende.

I Oslo har man endnu "Sehesteds Plads". Chr. d. IV, Gyldenløve og Hannibal Sehested hører til de faa Statsmænd, der endnu mindes med Venlighed fra Danskertiden. Minister Whist havde skarpt foreholdt mig den Bitterhed, der kom til Orde i Tiden efter Napoleonskrigene, hvor det norske Folk sultede, medens Danmark havde rigelige Forsyninger. Jeg fortryder ikke min Indsats. Den Omstændighed, at 3 Millioner Nordmænd hver fik 3 kg. Syltesukker, er alene rigelig værd de Genvordigheder, jeg har maattet udstaa for mit Arbejde i "Den norske Sag" - et beskedent Bidrag til den nordiske Fællesskabsfølelse.

En urigtig Anklage.

Jeg skal paa Baggrund af ovenstaaende kort tilbagevise de Beskyldninger, der med store Overskrifter i alle Landets Blade blev rettet imod mig gaaende ud paa, at jeg sammen med Quisling og Best skal have "søgt at danne en dansk Regering under tysk Pres". Tanken om en Regering med Dr. Best maatte hurtigt opgives af Politiet, bl.a. fordi jeg i et Brev havde skrevet, at der ikke kan ske noget i Danmark, saa længe vi har Dr. Best og hans System.

Forhør paa Akershus Fæstning. Anklagen for ulovligt Samarbejde med Quisling faldt fuldstændig til Jorden ved det danske Politis Afhøring af de norske Ministre. Det fremgaar positivt af Vidneforklaringen i Oslo 1945 af Ministrene Quisling og Fuglesang, at jeg aldrig har foreslaaet eller bedt om Hjælp til at danne nogen Regering, men at jeg har bedt Quisling oplyse Hitler om Tyskernes Misregimente i Danmark, og at jeg vilde henvende mig til Kongen, hvis det skulde lykkes at faa Tyskerne bort.

I det hele kunde jeg ikke nære en saa absurd Tanke som at gaa ind for en tyskvenlig Regering i 1944 uden Kongens og Regeringens Samtykke.

Jeg har aldrig drømt om at kunne blive draget til Ansvar for noget Forhold under min Rejse til Norge. Det kunde kun være i mit Lands Interesse, om man havde formaaet Hitler til at standse den tyske Terror i Danmark. At Tidspunktet var for sent, er en anden Sag.

Vidkun Quisling,

Nah bei einander wohnen die Gedanken,
doch hart im Räume stossen sich die Sachen,
Schiller,

Da jeg ved D.N.S.A.P.s Koldingstævne i Juni 1939 hørte Quisling tale, skrev jeg til vor fælles Ven, Kaptajn Prytz om Quisling: Det er virkelig en stor Nordmand.

Prytz svarede, ja, men hans Tanker er saa vidtskuende, saa umaadelig meget forud for hans Tid, at kun faa forstaar og følger ham.

Quislings Intelligens var overnaturlig stærkt udviklet, Han tog som Generalstabsofficer den bedste Eksamen, der nogensinde var taget, Da han blev tilbudt en Stilling i den kinesiske Generalstab, lærte han sig i Løbet af kort Tid selv Kinesisk, Men først og fremmest var Quisling Aandsmenneske og Visionær. Ligesom Grundtvig har han med Rødderne i sit Folks Fortid kunnet se Omridsene af den kommende Udvikling ikke alene for sit eget Land, men for Norden og Europa. Fra Quislings russiske Tid er bevaret et Brev til Moderen, hvorefter fremgaar, at han havde skrevet en Bog om de dystre Udsigter for Bevaringen af den europæiske Kultur - om Folkevandringen, der truer fra Øst.- Bogen kunde ikke udgives, fordi Osvald Spengler samtidig udsendte en Bog af ganske samme Indhold - Aftenlandets Undergang - og indeholdende den kendte Sætning, at Europa en Dag blot vil være - et Forbjerg paa Asien.

Mærkelig nok blev det en Nordmand - Bjørnstjerne Bjørnson - der paa Grundtvigs Grav kom til at tolke Grundtvig som Danmarks og Nordens Profet: Synerne eftersom Solskyer gaa - over de Havslagne Lande. - Nordfolkets Udsyn i Tusinde Aar - skal de råde.

Under Processen mod Quisling naaede de fleste her i Landet at indse, at Quisling var Idealist, at han havde handlet for at gavne sit Land, Hvem der saa "Politiken"s Artikler i de Dage, læste mellem Linierne en daarlig skjult Sympati. Norges Rigsadvokat nedlod sig til at

Reinholdt og Rørdal for i et Foredrag i Odd-Fellow Palæet at modarbejde denne Stemning, men med den modsatte Virkning.

Under Retssagen taltes der i Forhørene og i Pressen stadig om "Quislings Gaade", om den tilsyneladende uforklarlige Modsætning i hans Personlighed, Hans ædle og menneskelige Sind stod overfor den almindelige Fordømmelse af hans Handlemaade.

I Quislings Aands Højder var der ingen, der naaede ham, eller blot forstod ham, men naar hans Idéer skulde spændes ind i en aktuel Situation som den i 1940-41, naar Quisling paatog sig den frygtelige Opgave at handle imod sit Folks store Flertal og stillede sig imellem Tyskland og det norske Folk, var han underkastet Kendsgerningernes ubønhørlige Lov, og Forholdene maatte blive ham overmægtige. En mørk Novembernat fuldbyrdedes Folkets Dom, og der blev vendt et nyt Blad i Akershus's blodige Historie.

Quisling vilde Forbund med England, men maatte af Omstændighederne blive ført ind i Hitlers Politik, der tilstræbte et samlet Europa, Quislings Gaade, eller Tragedie, blev Europas Tragedie - at England og Tyskland ikke kunde finde hinanden, hvorved den pangermanske Tanke led sit maaske endelige Nederlag. Ja, man kan vel sige, at denne Fejl kommer til at koste England dets Imperium,

Mellem Forkæmperne for en fællesnordisk Enhed vil Quisling komme til at staa mellem de første. Der maa gaa et Aarti eller to, før vi kan overse, om Quislings Idéer om Norden og Europa ikke var de rigtige. Alle Tidens store Mænd vil forstaa og beklage hans Skæbne.

Quislings Norge havde visse Lighedspunkter med Danmark under Chr. d. II og Struense, hvor Reformen blev gennemført ved Magtbud, som savnede en længere Tids Modning og Tilpasning i Folket.- Man siger, at Quisling ikke forstod at vælge sine Medarbejdere. Mellem hans Ministre var dog flere fremragende Personligheder, Den tidligere afdøde Minister Lunde betegnedes under Retssagen af en af Demokratiets Advokater som "det mest konstruktive Statsmandstalent, Norge har haft siden Harald Haardoraade". Prytz var fremragende. Støren betegnes som "en

krystalklar Hjerne", og Alf B. Whist var en Organisator, der paa faa Maaneder ordnede Norges Ernærings- og Brændselssituation.

For dem, der lever meget i Fantasiens Verden, kan der være en utaalelig Spænding og et tragisk Modsætningsforhold imellem de Billeder man ser og de Handlinger, der følger efter, fordi disse i Kvalitet ikke staar paa Højde med den ideelle Stræben. En mindre stærk Karakter, hvis Tankers Renhed og Sikkerhed fører til Nødvendigheden af skabende Handling, kan let blive miskendt og knust, fordi der ikke er Harmoni mellem Handleevne og skabende Trang.

Saadanne Mennesker handler udover deres Tid og udover dem selv. De forkastes og forkætres, men de udvider det muliges Grænse og foregriber Udviklingen, og deres Tanker realiseres af andre.

Jeg erindrer fra Mytologien en Historie om Daidalos, der havde laant Vinger af Guderne og fløj op imod Solen. Der stod paa hans Gravsten: Her hviler Daidalos brændt op af den Ild, han selv har tændt. - Maalet, han satte sig, var for stort - større end Kraften han ejede.

Saadan er Tempoet i Menneskehedens Udvikling.

Babelstaarnet. Menneskenes Kaar er at leve paa det jævne "i Støvets Dale". Naar vi vil hæve os over Skyerne, møder os Guds Vrede, Babelstaarnet var Menneskenes Forsøg paa at skabe en Verdenskultur med fælles Sprog. Paa Baggrund heraf ser jeg den evig tragiske Kamp mellem det materielle og de skabende Aander, for hvis Sjæle afdækkes Glimt af Sandhedens Lys. - Dr. Ley sagde, før han tog sit Liv: "Vor Undergang blev, at vi kæmpede imod Gud". - Det geniale Menneske maa gaa til sin yderste Grænse og søge den Tilværelsesform, hvorunder dets Skæbne mest fuldkomment kan fuldbyrdes.

Det er de meget faa af dem, vi kender fra Historien, der som Hitler naaede at vinde sin egen Samtid - at føre sit Folk imod Højderne og mod Afgrunden. Vi staar her overfor en Drømmer og et Geni, der ikke alene vilde skrive Bøger - udødelige Værker - men skabe sine Syner i Handling og Form. For Samtidens Øjne er han et Dobbeltmenneske

- en gudbenaadet Sandhedssiger og samtidig en haard Tyrann - det gentager sig for Alexander, Cæsar, Napoleon og Hitler. Her taler vi om Forholdet til deres Tid, deres Milieu. Selv under guddommelig Inspiration kan disse Mennesker komme i Strid med Guds Vilje og Bestemmelse, og deres Værk styrter da til Jorden,

Vor Tid har faaet Magt over Naturkræfterne som aldrig før, Vi underlægger os Jordens og Himlens Mysterier. Men blot 1000 Atombomber vil være tilstrækkeligt til at ødelægge vore Levevilkaar og dermed Grundlaget for den moderne Civilisation,

Kaj Munk havde faaet et Diktator-Komplex, hans Teaterstykker og Bøger gav Udtryk for Heltedyrkelse - Manden, der stod frem af Folket og satte det hele paa Plads. Kaj Munks bidende Kritik af vore politiske og sociale Forhold vil maaske leve længere end Mindet om hans Deltagelse i Frihedskampen og heltemæssige Død.

Den nationale Socialisme.

Det er en uintelligent for ikke at sige aandssløv Maade, hvorpaa man for Tiden behandler Spørgsmaalet om Demokrati og Diktatur. Nationalsocialismen er noget med Konzentrationslejre og Gaskamre og "røde Enge". Det er svært at faa Oplysning om russiske Konzentrationslejre. Vejen derfra gaar vistnok sjældent vestpaa, men jeg har mødt Kammerater, der har været i Konflikt med Secret Service, og Beretningerne herom er kun for stærke Nerver.

Skade at baade Kommuniste og Nationalsocialiste har maattet anvende saa haarde Metoder ved Gennemførelsen af nye sociale Ordninger. Men hvad har Kristendommens Indførelse i Europa ikke kostet af Blod. Historien viser, at det Nye ikke venter med at lade sig indføre, til alle er enige.

Kommunismen i Rusland.

Diktatur er ikke i sig selv noget godt, og Diktaturer kan aldrig blive en varig Ordning i et Folkesamfund, og enhver Diktator søger, saasnart det er gørligt, at have Folkemasserne bag sig, men under de store Kriser, Folkene kommer ud i, hænder det, at Regeringsmagten maa koncentreres, og Folkets Bestræbelser maa "ensrettes", Diktaturet kan opstaa som en befriende Samling af Folkets Kræfter, naar Flertalsvaldet har ført til Tab af statlig Handleevne og er udartet i Opløsning og Kaos.

Efter Verdenskrigen var Italien, Tyskland, Spanien og Rumænien i en økonomisk og politisk Krise, og Kommunisterne arbejdede paa at nedbryde Resterne af Modstandskraften for at hidføre et afgørende Brud med Fortiden. Som en Reaktion herimod opstod under forskellige Navne

en Centralisering af Statsstyret i disse Lande. Man maatte skabe

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Folket bedre Kaar, eller lade det hele gaa i Stykker.

Jeg har en vis Respekt for Kommunismen i sit Hjemland Rusland. Man har indført og snart i en Menneskealder formaaet at opretholde en totalitar Ordning, hvis Resultater i hvert Fald er værd at studere. Kommunismen har kappet Hovedet af en hel Del gamle Fordomme bl.a. Myten om Bourgeoisiets Uundværlighed. Man kan vel daarligt bebrejde Sovjet, at der ikke er indført Demokrati i Rusland, hvor noget saadant aldrig har eksisteret. Men Kommunismen er et Brud med det private Initiativ, som ikke passer for Folk paa et højere Udviklingstrin end det russiske. Forsøget paa at bruge den russiske Kommunisme som en Generalnævner for Ordningen af de statlige Forhold i Europa er allerede strandet; man ønsker ikke Stalins Paradis. Socialismen maa være national, Nationalsocialismen er nemlig Læren om, hvorledes Socialiseringen skal tilpasses i hver enkelt Nationalstat efter Landets særlige Behov og Muligheder.

Ved det Retsopgør, der for Tiden foregaar her i Landet, er det ikke saa meget Samarbejdet med Tyskland, man straffer. Den har Regeringen i højeste Grad selv været ude for. Det er det nationalsocialistiske Idégrundlag og sociale Reformprogram, der bekæmpes.

Hitler var ude efter at nivellere den altfor store Forskel mellem Samfundsklasserne mellem Fattig og Rig og søgte at udligne de sociale Skel. Vi kommer ikke uden om Nationalsocialismen som socialt Experiment. Demokraterne er i Færd med at tilegne sig mange af Hitlers Reforme - Folkeferie og Ægteskabslaan - og naar de daarlige Tider paany sætter ind, vil man staa overfor et bydende Krav om at finde Udveje for at beskæftige de Arbejdsløse. Hver Arbejdstime, der tilbydes Samfundet, maa kunne modtages som Bidrag til Opbygningen af Nationens Velstand. Til Demokratiets Mænd vil stilles Krav om et stærkt og rigt Initiativ til at forbedre den menige Mands Kaar.

Slutning.

Hvis man havde stenografiske Referater af Hannibal Sehesteds Samtaler med Karl Gustav eller Peder Oxes med Hertuginde af Lothringen, vilde de begge være tiltalt for "landsskadelig Virksomhed" af Datidens Elmqvist,

Vi ved nu, at disse to Mænd - hver for sig - prægede deres Aarhundredes danske Udenrigspolitik og hindrede, at Danmark blev et svensk Lydland, og at Hannibal Sehesteds politiske Synspunkter om Formerne for de nordiske Landes fremtidige Sammenspil havde Rækkevidde langt ud i Fremtiden.

Jeg sammenligner ikke min Gerning i dansk Politik med disse Mænds, selv om Dristigheden af mine Synsmaader og min selvstændige Tagning Ansvar for Landets samlede Situation næppe staar tilbage. Jeg kom aldrig paa den helt store Prøve.

Mine Handlinger til Gavn for Danmark tør jeg heller ikke jævnføre med det, Scavenius og Christmas Møller fik gennemført som de virkelige Ledere henholdsvis i Besættelsestidens første og sidste Periode. Stort set naaede jeg vel kun at holde Skuden paa ret Køl nogle Maanedre i Sommeren 1940, indtil Scavenius kom til, og at skaffe Danmark en Landbrugsordning, der afstivede vor økonomiske og politiske Modstandskraft under hele Besættelsen. Men hvis Tyskland ikke var blevet knust, havde næppe nogen dansk Mand haft de samme Muligheder som jeg for at holde Tyskland Stangen og føre Danmark bort fra den os tiltænkte Stilling som et tysk Gau, til at blive et Led i et nordisk Forbund sammen med Norge og Sverige.- Jeg havde gennemført denne Opgave eller var gaaet ned paa den.

Jeg kunde have vundet Hitler for det logiske i denne Synsmaade - at skulde der være opstaaet et forenet Europa med Tyskland som den førende Stat, var det kun lykkedes, hvis de nordiske Stater var kommet til at præge Forbundet.

Den nuværende europæiske Situation minder i meget om Tiden under Wiener-Kongressen.- Efter Diktatorens Fald gik en Tid Revolutionen tabt. Man havde mistet Tilliden til det nye, og alt det gamle kom i Højsædet. Saaledes nu, hvor Tyskland ligger slaget og sønderdelt. Et Folkefællesskab med bedre Forhold for den menige Mand maa kunne gennemføres. Lad de sejrende Demokratier begynde, hvor vi maatte give tabt. De nye politiske Idéer og de nye politiske Erfaringer vil dog ikke gaa i Glemme.

Efter min Livsanskuelse og mit Temperament maatte jeg høre til dem, der gik ind for den europæiske Enhedstanke under nordisk Førerskab. Jeg erkender min Afmagt overfor Opgaven og Fejl i Bedømmelse af Mennesker og Vurdering af Midler, men jeg tør med Haanden paa Hjertet sige: Alt for Danmark.